

باسمه تعالی

سال تولید؛ دانش بنیان، اشتغال آفرین

رؤسای محترم اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی سراسر کشور

با سلام و احترام،

بدینوسیله دو گزارش "دیپلماسی اقتصادی عربستان" و "سند سیاست تجاری عراق" تهیه شده در مرکز پژوهش‌های اتاق ایران، جهت استحضار و بهره‌برداری، تقدیم حضور می‌گردد. گزارش "دیپلماسی اقتصادی عربستان" به بررسی ساختار اقتصادی و تجاری عربستان و مهمترین اسناد و استراتژی‌های کلان اقتصادی این کشور می‌پردازد. برخی از مهمترین نکات مطرح شده در این گزارش شامل موارد ذیل است.

- دیپلماسی اقتصادی عربستان به دنبال طراحی و اجرای چشم انداز ۲۰۳۰ در مسیر دگرگونی قرار دارد. در قالب این چشم انداز، ارتقای موقعیت عربستان به عنوان هاب جهانی تجارت و سرمایه‌گذاری و کشوری برخوردار از موقعیت برتر در جهان اسلام به اهداف کلیدی دیپلماسی اقتصادی بدل شده‌اند.
  - افزون بر این، سند جدید توسعه صنعتی این کشور که بر پایه کاهش نقش نفت در اقتصاد این کشور و همراهی به انقلاب چهارم صنعتی طراحی شده است نیز در شکل دهی به دیپلماسی اقتصادی نقش آفرین است.
  - در راستای تحقق چشم انداز ۲۰۳۰، ساختار نهادی دیپلماسی اقتصادی عربستان در سال‌های اخیر در راستای تمرکزگرایی و افزایش اختیارات نهادهای بوروکراتیک متحول شده است.
  - شورای همکاری خلیج فارس همچنان در کانون دیپلماسی اقتصادی عربستان قرار دارد و این کشور از مسیر شورای همکاری مذاکرات آزادسازی تجاری را به پیش می‌برد.
  - در حوزه سرمایه‌گذاری، عربستان کوشیده تا اصلاحات بنیادینی در راستای جذب سرمایه خارجی صورت دهد. از دیگر سو تلاش می‌کند تا مازاد درآمدهای نفتی را در بخش‌های جذاب و آینده دار زنجیره‌های ارزش سرمایه‌گذاری نماید.
  - کمک‌های توسعه‌ای عربستان به عنوان بخش مهمی از دیپلماسی اقتصادی این کشور بر جهان در حال توسعه متمرکز شده و در راستای منافع ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک این کشور صورت می‌گیرد.
- گزارش "سند سیاست تجاری عراق" نیز سیاست اقتصادی و تجاری عراق ذیل برنامه توسعه‌ای این کشور را بررسی می‌کند. این برنامه‌ها که در قالب دو سند بالادستی تدوین شده است، نقشه راه اصلاحات ساختاری در عراق را ترسیم می‌کند. این گزارش علاوه بر مطالعه اسناد فوق، حاوی برخی توصیه‌های سیاستی برای ارتقا همکاری میان ایران و عراق است که برخی از مهمترین آن شامل موارد ذیل است.

- به واسطه تحریم‌ها علیه ایران، عراق در پرداخت بدهی خود بابت خرید گاز و برق از ایران با مشکل روبه‌رو بوده است؛ از مطالبات دولت ایران نزد بانک‌های عراق می‌توان به عنوان منبع فینانس پروژه‌های شرکت‌های ایرانی در عراق استفاده کرد.
- فرسودگی روش‌ها و ابزارهای کشاورزی عراق احتمالاً این کشور را به بازاری مهم، هم از نظر خدمات مشاوره‌ای و هم از حیث به روز کردن تجهیزات کشاورزی تبدیل خواهد کرد. علاوه بر فروش تجهیزات کشاورزی به عراق از سوی شرکت‌های ایرانی، احداث خطوط تولید این ماشین‌آلات در عراق (با شرط تضمین فروش آن‌ها از سوی دولت عراق) می‌تواند فرصت مناسبی برای تعمیق روابط اقتصادی دو کشور باشد.
- یکی از زمینه‌های توسعه همکاری حوزه راه و ساختمان‌سازی است. فرسودگی زیرساخت‌های جاده‌ای و ساختمانی عراق به واسطه جنگ، سبب شده تا دولت عراق توجه ویژه‌ای به این حوزه داشته باشد.
- بهره‌گیری از فرصت تمایل دولت عراق به انعقاد توافقات تجاری با کشورهای منطقه، مستلزم افزایش واردات از عراق است؛ بدون در نظر گرفتن صادرات انرژی از ایران، در شرایطی که عراق در حوزه کالایی با تراز تجاری به شدت منفی روبه‌رو است، احتمالاً بغداد تمایلی به انعقاد توافق تجارت ترجیحی با ایران نخواهد داشت. سیاست‌گذاران ایرانی در تمام سطوح می‌توانند از شرایط گذار و بازتعریف وضعیت تجاری-اقتصادی عراق برای پیشبرد یک قرارداد تجارت ترجیحی میان دو کشور بهره ببرند تا زیرساخت نهادی ضروری جهت توسعه روابط ایجاد شود.
- تجارت خدمات یکی از حوزه‌های کمتر پرداخته شده در روابط میان ایران و عراق است. در حالی که در برخی حوزه‌ها مانند توریسم مذهبی فعالیت‌هایی از سوی ایران صورت گرفته که آن هم کمتر جنبه اقتصادی داشته است، در حوزه‌های دیگر مانند توریسم درمانی کشور ایران از پتانسیل‌های بالایی برای ارائه خدمات به اتباع عراقی برخوردار است. فقدان زیرساخت‌ها و شرکت‌های ارائه دهنده خدمات آسیب‌های مهمی به این مسئله وارد کرد. این امر می‌تواند توسط بخش خصوصی مورد توجه قرار گیرد.

دکتر محمد قاسمی

رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی